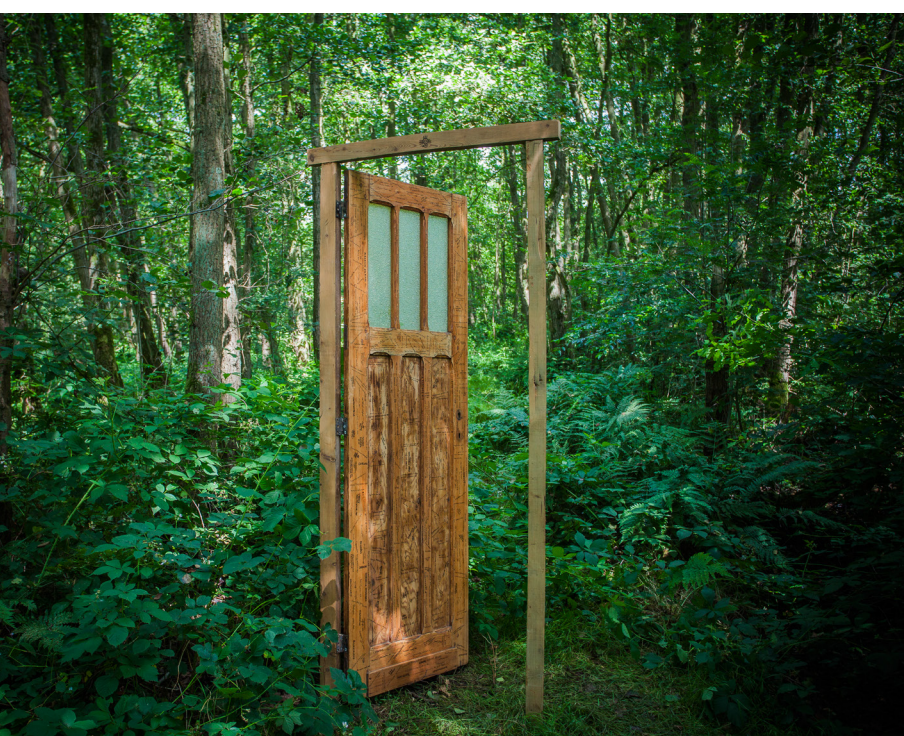

MEANDER

Colofon

Natuurpunt

Natuurpunt, vereniging voor natuur en landschap in Vlaanderen, telt meer dan 88.000 gezinnen als lid. De vereniging stelt zich tot doel om de natuur te beschermen door aankoop en beheer van natuurgebieden en door beïnvloeding van het overheidsbeleid inzake natuurbehoud en ruimtelijke ordening. Natuurpunt is eigenaar en beheerder van 20.000 hectare natuur, verspreid over ruim 500 terreinen in heel Vlaanderen. Daarnaast wil de vereniging ook een voortrekkersrol vervullen op het vlak van natuurstudie en natuur- en milieueducatie.

Lid worden

Door overschrijving van 24 euro op rekening
BE17 230 00442 3321 met vermelding 'nieuw lid'.

Als lid ontvangt u automatisch het nationaal contactblad 'Natuurblad'. Extra abonnementen: Natuur.focus (natuurstudie en -beheer) en Natuur.oriolus (vogelstudie), afzonderlijk elk 8,5 euro, beide extra abonnementen 14,5 euro.

Meander

Meander is het gratis driemaandelijks contactblad voor de leden van Natuurpunt in de afdelingen Balen-Nete, Geel-Meerhout, Ham en Netebronnen (Dessel-Mol). Andere geïnteresseerden kunnen een jaarabonnement op Meander nemen door overschrijving van 8 euro op rekening BE31 0015 6350 0055 van Meander. De Meander is gratis te raadplegen op www.issuu.com/meanderland. Oplage: 2.000 exemplaren.

Redactie

An Gijs, Jef Sas, Frans Emmerechts, Jeannine Simonis, Marc Verachtert, Jan De Schepper, Tom Schildermans, Goedeke Reyniers, Jan Albrecht.

Contact

Frans Emmerechts, emmerechts@base.be.

Contactpersonen afdelingsbesturen

Afdeling Netebronnen

Contact: Jef Sas, jefsas@skynet.be
www.natuurpuntnetebonnen.be

Afdeling Balen-Nete

Contact: Tom Schildermans, tom.schildermans@skynet.be
www.natuurpuntbalen-nete.be

Afdeling Geel-Meerhout

Contact: Marc Verachtert, marc.verachtert@skynet.be
www.natuurpunt.be/geel-meerhout

Afdeling Ham

Contact: Frans Hoes, frans.hoes2@telenet.be
www.natuurpuntham.be

Met dank aan onze fotografen

Frans Emmerechts, Jan Albrecht, Marc Mangelschots, An Gijs, Tom Schildermans, Pieter Cox, Karin van Gool, Eddy Vercammen, Jef Eykmans,

Coverfoto's: IJsvogels © Jef Eykmans, Kerkuil © Frans Emmerechts, Deur beschreven met de namen van uitgestorven species in bos.

© Jan Albrecht. Achtercover: Griesbroek © Jan Albrecht

Foto colofon: Bij © Jan Albrecht,

Op alle foto's rusten auteursrechten. Voor de gegevens van de fotografen kunt u contact opnemen met de redactie.

Deadline teksten volgende Meander:

Vrijdag 14 november 2014 bij emmerechts@base.be.

Versijnt eind december 2014.

Inlichtingen voor het leveren van tekst en beeld:
emmerechts@base.be.

Giften

Giften voor de aankoop van natuurgebieden in de regio Meanderland zijn welkom op rekening 293-0212075-88 met vermelding van de naam en het nummer van het project dat je wenst te steunen:

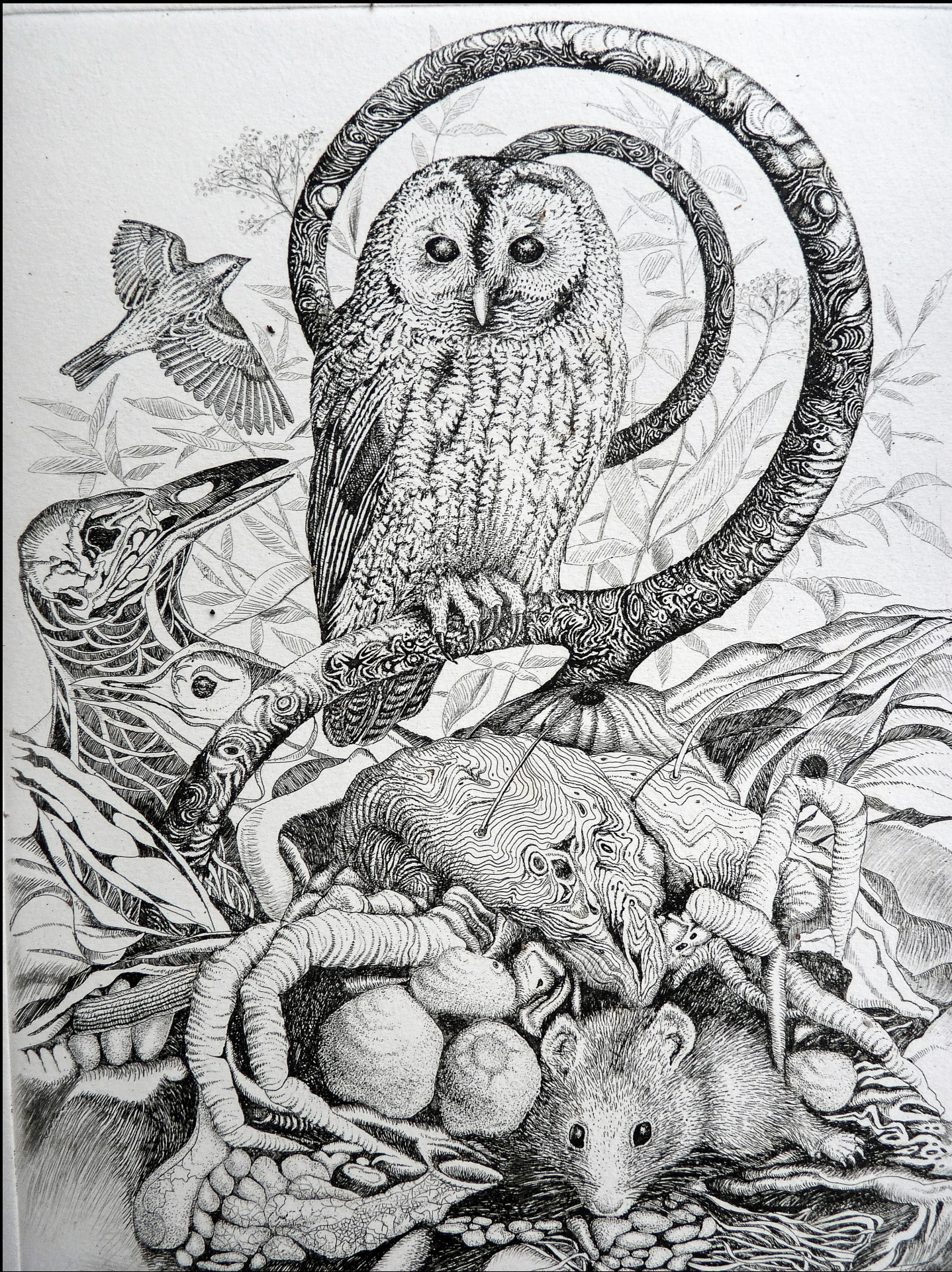
3770 - Grote Netewoud
7703 - Keiheuvel (Balen)
7709 - De Maat (Mol)
7067 - Zammelsbroek (Geel)
7088 - Neerhelst (Geel)
7118 - Griesbroek (Balen)
7725 - Buitengoor en Vleminkslomp (Mol)
7734 - De Vennen (Balen)
7736 - Malesbroek (Geel/Meerhout)
7739 - Molse Nete (Balen/Mol)
7763 - Belsbroek-De Vloeyen (Geel/Meerhout)
7769 - Breeven (Geel)
7779 - Scheppelijke Nete (Mol/Balen)
7783 - Zelguis (Geel)
7784 - De Bleken (Mol)
8810 - De Rammelaars (Ham)
8874 - Veldhovenheide (Ham)

A photograph of a man in a grey suit and cap sitting in a wooden chair under a large, moss-covered tree. Several white papers and a green balloon are hanging from the tree's branches. The background is a dense forest.

KLUNGELIGE DODO KON BEST TEGEN EEN
STOOTJE UNDERCOVERREPORTAGE TEGT GRU-
WELIJKE EXPERIMENTEN MET LABORATORI-
UMAPEN BLOOT VIJFDE NATSTE ZOMER SINDS
BEGIN WAARNEMINGEN PLASTIC KEERT TE-
RUG NAAR DE MERVUILER: BIER BEVAT KLEINE
STUKJES KUNSTSTOF DIERSOORTEN VERDWIJ-
NEN AAN ALARMEREND TEMPO ELKE VIER SE-
CONDEN VOETBALVELD AAN WILDERNIS VER-
LOREN. STERRENCHIEFS WILLEN BEDREIGDE
VOGEL OP MENU INDONESISCH REGENWOUD
IN RECORDTEMPO TEGEN DE VLAKTE EEN OP

DRIE LANDEN KAMPT BINNEN ZES JAAR MET
WATERTEKORT OMSTREDEN 'BIJEN-INSECTI-
CIDE' TREFT OOK ZWALUW EN SPREEUW VIS-
SEN AAN DE SLAAPPIL: DIT ZIJN DE GEVOLGEN
VAN DOORGESPOELDE MEDICIJNEN GELEKT
KLIMAATRAPPORT SCHETST GRIMMIG BEELD:
SCHADE AAN MILIEU ONOMKEERBAAR SMEL-
TEND IJS DOET ANTARCTISCHE ZEE SNELLER
STIJGEN DAN HET GLOBALE GEMIDDELDE CLUB
VAN ROME KRIJGT GELIJK: "WERELD VERGAAT
NOG DEZE EEUW" HONDERDEN DIEREN VER-
DWIJNEN TERWIJL DE WERELDBEVOLKING
ZICH VERMENIGVULDIGT HET MILIEU REDDEN?

BRAAKLAND

Natuur is vuiligheid! Zo werd ons aangeleerd. In ruimtelijke ordening stonden bomen en struiken altijd in de weg. Braakland moest teelgrond worden. Want de natuur dient zich te onderwerpen. Zo staat in het heilige boek. Het land is naar de letter gezet en overmeesterd. Ieder stukje heeft zijn bestemming gekregen. Moerassen en vennen zijn drooggelegd, muggen verdelgd. Braakland valt ook in het oog van investeerders.

Wat overbleef? Wegbermen langs snelwegen, kanalen en spoorwegdijken. Dat zijn onze grootste natuurgebieden. Niet altijd idyllisch. Maar natuur is hard en moraalloos. In dat ongenadig gezicht toont ze een mooi ogend en heftig plan dat voortdurend wordt bijgesteld.

Ecosystemen zijn oud en te nuttig om te worden afgedankt. Braakland is onmiskenbaar een ecosysteem. De bodem zit er vol leven. In een hectare braakland is het bodemleven gelijk aan het gewicht van vijf koeien. Ook muizen huizen talrijk onder de grasmatten. Ze lokken uilen en kiekendieven. De velduil is een wereldburger die altijd daar naartoe trekt waar de meeste muizenissen zijn. Zelfs een ransuil komt voor muizen uit het bos. De wijsheid die hij uitstraalt komt zijn imago in het braakland ten goede. De veldleeuwrik is ook trouw aan zijn plekje. Er is geen ander die zo hoog opstijgt terwijl hij vertelt wat hij belangrijk vindt. Omdat hij zich meestal op eenzame hoogte bevindt zal er wellicht van zijn boodschap niet zoveel terecht komen.

De klapekster met boevenmaskertje zoekt boven het braakland een hoogzit uit. Hij is een soort met een naam, een geschiedenis van een miljoen jaar en een plaats op de wereld. Ook hij houdt van braakland. Het is de som van een veelheid, van onverbrekelijk met elkaar verbonden delen en gebeurtenissen. Als goudland van levende juweeltjes, met parels in overvloed. Ingenieuze hoogstandjes in grote verscheidenheid.

Vanaf mijn werktafel kijk ik in de verte uit met zicht op de 'Brakeleer'. Daar is een braaklandje te midden van gruttoland en wulpenland. Weilanden vol pieren. Het braakstukje trekt kneutjes, putters, en ook kiekendieven aan. Hun hele vogelwezen is vervuld van maar één gedachte: volproppen die snavels! Een vogelleefgebied is in werkelijkheid een plek waar eten te vinden is, zo simpel is het. Overvloed trekt altijd aan. Vogels vreten waar ze aankunnen. Eten is een dagtaak, een noodzaak, maar mag geen doel worden. Vogels doen wel meer dan eten alleen. Mensen ook, hoewel daar nogal wat voor- en nagekauwd wordt over eten en koken. Natuurlijk is eten een van de weinige pleziertjes die be-

reikbaar zijn voor de armen. De Romeinse geschiedschrijver Titus Livius vond dat het Romeinse rijk begon te tanen de dag dat koks er vedetten werden.

Als je als Kievit geboren wordt, ben je behoorlijk in het voordeel. Je stapt de weide wereld in, oogjes open, klaar voor het leven. Je bent een nestvliedend donsjong. Zelfstandig hap je je groot. Je groeit door te graaien. Maar natuur is ook verkwistend. Er komen zoveel jonge vogels om dat we tot aan onze knieën in de kadavers zouden staan, dat we er over zouden struikelen. Gelukkig zijn er aaseters, roofdieren die alles opruimen of opeten.

We kijken vaak over andere levens heen. Vlaanderen met zijn kneuterigheid en zijn angst wordt netjes opgevouwen en weggeborgen in keurige stapeltjes. Tussen alomtegenwoordige lintbebouwing is braakland nauwelijks te vinden. Niemand laat een plek onaangeroerd. Alles wordt geregeld.

Landbouw heeft de genadeslag toegediend. Overal de vloek van dode akkers, proper, vlak, gemeten en berekend, want er moet wel brood op de plank. En het moet netjes blijven. Plastic mestzakken mogen in de sloot blijven. Tot ze vastgroeien. De 'onsterfelijke zak' is geen vuiligheid.

Zolang het kan gaat men nog meer verteelten. Maar blijft dat duren? Aan alles komt een eind. Ook aan ons! Stellen we in plaats daarvan een wereld voor waaruit mensen plotseling allemaal verdwenen zijn. Morgen! Geen haan zou daar naar kraaien. Geen een zou er om treuren. Is het mogelijk dat de wereld zonder ons een enorme zucht van verluchting zou slaken? Als de mensen verdwenen zijn, zullen miljarden levens in leven blijven, waarvan op hun beurt weer anderen profiteren wier voedselketens heel wat belangrijke schakels vormen. In een mum van tijd is alles braakland. Planten komen hun oeroude rechten opeisen. De natuur laat geen kans onbenut, ze komt zo terug, als er maar een gedekte voertafel is. Braakland!

Wie zal ons missen? Muggenwijfjes hebben zoogdieren nodig, en wij zijn met een behoorlijk aantal slachtoffers. Als muggen geen mensenbloed opzuigen, drinken ze nectar, de hoofdmaaltijd van alle mannetjesmuggen, hoewel bloeddorstige vrouwtjes het soms ook drinken. Dat maakt ze tot bestuivers. Verandering is de bevestiging van de natuur, niets blijft hetzelfde, zodat de wereld zonder ons opnieuw tot bloei zal komen.

ACHILLES COOLS

Versijnt bij uitgeverij Atlas Contact Amsterdam

Griesbroek

Een stukje Grote NeteWoud

In de lente van 1992 begon Wielewaal Midden-Kempen er percelen grond aan te kopen. De vereniging was ontstaan en gegroeid als een vereniging voor natuurstudie, maar kreeg in die periode ook interesse voor natuurbehoud. Jaarlijks verdwenen er tientallen soorten planten en dieren. Door hun ervaringen in het veld zagen de Wielewalers wat allemaal verloren ging en besloten ze een maatschappelijke rol te gaan spelen: zich inzetten voor het behoud van een bedreigd ecosysteem door er gronden te kopen en die te beheren. Ze richtten een reservatenfonds op en spijsden dat alvast met de opbrengst van een vogelkijkdag-met-sponsortocht, een actie 'Wielewaaluitjes' (zelfgebakken speculaas) en met de winst die ze maakten bij de verkoop van potloepen en van Engelstalige vogelgidsen met bijhorende geluidcassettes. Ook vroegen ze steun aan het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, het Provinciebestuur van Antwerpen, de Stichting Leefmilieu en het bedrijf Amoco in Geel. Ze klopten ook aan bij hun eigen leden. Vijf jaar later hadden ze 11 hectare in eigendom en beheer. Nu bezit opvolger Natuurpunt er meer dan 51 hectare.

In Balen-Olmen loopt de Grote Nete onder het Kanaal Dessel-Kwaadmechelen door, in de richting van Hulsen, naar de watermolen van Straal. Een watermolen met meer dan zes eeuwen geschiedenis en die haast ononderbroken in werking is gebleven. Tussen het kanaal en de watermolen, dus tussen Olmen en Hulsen, ligt het natuurgebied Griesbroek.

Hoe was het vroeger?

Aanvankelijk was het ganse gebied langs de Grote Nete begroeid met broekbos. Na een periode van natuurlijke verdroging werd het vanaf de tiende eeuw ontbost en delen werden door de plaatselijke boeren gebruikt als 'eussels', of weideplaatsen voor schapen. Het gebied maakte deel uit van een herengoed dat in het bezit was van de familie d'Olmele uit Rotem. Geleidelijk werden de eussels omgevormd tot omheinde beemden en werden ze als hooiland gebruikt. De Straalmolen wordt in oude documenten voor het eerst genoemd in 1374. Hij was toen in het bezit van de Heer van Olmen. Het was een banmolen. De feodale heer bezat niet alleen het land, maar had ook

de beschikking over het water dat erdoorheen vloei-
de en over de wind die eroverheen waaide, zodat hij
de boeren kon verplichten hun graan te laten malen
op zijn eigen molen. Van het begin van de zestiende
eeuw tot op het einde van de negentiende eeuw was
de hele omgeving een nagenoeg homogeen beem-
dengebied. Vanaf de zeventiende eeuw heette het
'Gerheidens Broek', in de volksmond 'Greins Broek'.
Later werd dat door verschrijvingen 'Gransch Broek'
en 'Griesbroek'. Lange tijd werden de beemden be-
waterd via een 'vloedbeemdensysteem': een stelsel
van greppels bracht voedselrijk water van de Grote
Nete naar de beemden om de grasproductie op te
drijven. Die greppels waren ook nuttig voor drainage
tijdens de hooitijd, of tijdens de nabegrazing door de
koeien. Vanaf de zeventiende eeuw, maar vooral vanaf
1895 werd in het gebied aan veen- of moerwinning
gedaan, waardoor de grond op veel plaatsen tot zo'n
halve meter werd uitgediept. In die periode werd
er gedurende een tiental jaren ook ijzerhoudende
grond uitgegraven. De bruine kleur van het water in
het huidige moerasgebied en in de waterlopen duidt
ook nu nog op ijzer in de ondergrond. In de jaren 1950-1960 ging kunstmest het vruchtbaar
makende water vervangen. Voor de meeste beem-
den vond men geen nuttige bestemming meer omdat
ze ongeschikt bleken om met landbouwmachines te

worden bewerkt. Her en der werden visvijvers ge-
graven. Op sommige gronden werden Canadese po-
pulieren geplant. Zo was men van het jaarlijkse werk
verlost en bracht de grond toch nog iets op, vermits
zo'n populieren al na een 50-tal jaren kaprijp plegen
te zijn. De meeste gronden werden echter al vlug
moerassig en begroeid met riet. Ze kregen het na-
tuurlijke uitzicht dat ze nu nog hebben. Dit had men
bij het aanplanten van de populieren waarschijnlijk
niet verwacht want sommige aanplantingen kunnen
nu praktisch niet meer worden gerooid...

Natuurbeheer, fauna en flora

Op 11 november 1993 vonden in het nieuwe Wie-
lewaalreservaat voor het eerst beheerwerken plaats.
Een ploeg vrijwilligers ging aan de slag met bijl, zaag,
kapmes, trekhaak, riek en bosmaaier om de hoofd-
gracht te kuisen zodat ze voor een betere afvoer
kon zorgen van het stikstofrijke water dat door de
overstromingen van de Grote Nete in het gebied
binnenkwam. Tevens plaatsten de vrijwilligers een
stut om een hoge waterstand te verzekeren. Een
andere ploeg ging een verruigd rietland te lijf en
kapte er berk, els en wilg om verder verbossen te
voorkomen. Later maaide men het riet in de winter,
snoeide men knotwilgen, herstelde men de Nete-
dijk en maakte men een wandelpad open langs en
door het gebied. Zo'n beheeractiviteiten vonden re-
gelmatig plaats. In de beginjaren van het reservaat
determineerde de plantenwerkgroep als typische
planten: kattenstaart, holpijp, wolfsfoot, bitterzoet,
blauw glidkruid, moerasspirea, liesgras, koninginnen-
kruid, moerasrolklaver, waterzuring, dotterbloem,
gele lis, engelwortel, moerasviooltje enz. In die pe-
riode werden ook 90 soorten vogels waargenomen
waaronder rietvogels die er dikwijls ook broedden:
kleine karekiet, bosrietzanger, sprinkhaanzanger,
blauwborst, roerdomp (een doortrekker!), rietgors,
waterral en in de winter ook watersnip en bokje.

In de populieren en in de broekbossen van zwarte elen brachten ieder jaar enkele paartjes wielewaal hun jongen groot. Op de droge delen langs weiden en akkers kwamen nachtegaal, koekoek, grasmus, roodborsttapuit, spotvogel, geelgors en verschillende soorten spechten voor, waaronder ook de kleine bonte specht. Langs de mooie meanders van de Grote Nete en de Heiloo zag men ijsvogel, oeverloper, wintertaling en een rijke insectenfauna. Die insectenfauna was wel nog niet op naam gebracht. In de buurt van de kleinschalige weilanden en akkers kon men een torenvalk zien bidden, of een buizerd, sperwer of steenuil observeren, op zoek naar prooi. In nabijgelegen dennenbossen op landduinen wist de ransuil zich nog te handhaven. Er leefden 'talrijke dagen nachtvlinders' in het Griesbroek en zoogdieren zoals ree, bunzing, wezel en hermelijn. In 1996 zag men er de zeer zeldzame waterspitsmuis.

Toen Natuurpunt het reservaat in 2001 van De Wielewaal overnam, ging de klemtoon in het beheer meer liggen op het creëren van een mozaïek van alle stappen in de successie van open water, via ruigten, rietvelden en wilgenbroeken tot volwassen elzenbroekbossen. In de drogere delen van het gebied, die vooral bestaan uit zandruggen met dennen-aanplant, werd door kappingen en plagwerken een begin gemaakt van het creëren van een landschap waarin gemengd bos, kleine stukken heide en schrale

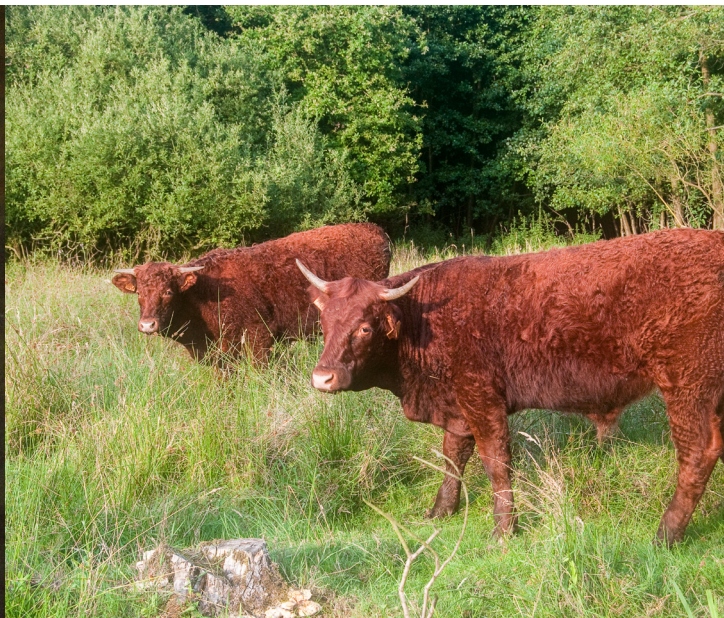
graslanden mekaar afwisselen. Regelmatig gaat een team vrijwilligers op zaterdagvoormiddag aan de slag om door middel van maaien, exotenbeheer en hak-houtbeheer deze variatie in landschappen in stand te houden. Veel tijd kruipt ook in het afbreken van weekendhuisjes en in het 'vernatuurlijken' van de bijhorende visvijvers.

Vernatuurlijken van de recente aankoop van ongeveer 8 hectare met visvijvers is voor het beheersteam echter iets te hoog gegrepen. Voor zulke grote werken kan het gelukkig een beroep doen op de professionele Life+-ploeg Grote Netewoud. In de nabije toekomst zal die, zowel aan de oostelijke als aan de westelijke kant van het Griesbroek, een grote oppervlakte visvijvers aanpakken. Dit houdt onder andere in dat alle constructies, afrasteringen en exoten verwijderd worden en de oeverzones van de vijvers zo afgeschuind worden dat ze een natuurlijk profiel krijgen. Dit gebeurt in samenwerking met het Agentschap voor Natuur en Bos en de Vlaamse Milieumaatschappij. Die bouwen bovendien een viaduct rond de Straalmolen.

Het gebied wordt begraaasd door zes Salers runderen. Deze Franse, roodbruine, gehoornde dieren zijn goed opgewassen tegen de natte ruigten die ze moeten begrazen.

Huidige situatie

Het Griesbroek behoort nu tot het Europees Natura 2000-netwerk van waardevolle natuurgebieden. De flora en de fauna die hierboven reeds in grote lijnen werden beschreven worden verder en nauwkeuriger onderzocht. Bij de amfibieën werden enkele algemene soorten waargenomen, zoals groene en bruine kikker, gewone pad, kleine watersalamander en Alpenwatersalamander. Spijtig genoeg leven er ook Amerikaanse brulkikkers. Die zorgen ervoor dat de andere amfibieën het moeilijk hebben. Veertien vissoorten werden op naam gebracht waaronder beekprik, kleine modderkruiper, blankvoorn, aal, bierpje, kopvoorn, Amerikaanse dwergmeerval en zonnebaars. Ze wijzen op een behoorlijke waterkwaliteit. Bij de waterjuffers en de libellen moeten

zeker weidebeekjuffer, koraaljuffer, Kempense heidelibel, bloedrode heidelibel en diverse glazenmakers worden vermeld. En bij de dagvlinders zit er een heel speciale: de veldparelmoervlinder. Die vraagt een aangepast beheer. Veldparelmoervlinders brengen het grootste deel van hun leven door als rups in spinselnesten. Om die nesten niet te beschadigen moet er uiterst voorzichtig gemaaid worden, nadat eerst het volledige terrein is uitgekamd op zoek naar spinsels. De veldparelmoervlinder klimt de laatste jaren in onze regio uit een diep dal. In 2014 werden in het Griesbroek 44 nesten gevonden. Het aankopen van geschikte, drogere gronden zou het voor de vlinders mogelijk maken om verder uit te breiden. Er zijn in 'het broek' plaatsen die steeds onder water staan, andere zijn tamelijk droog, en sommige worden regelmatig overstroomd door de Grote Nete. Enkele malen per jaar, meestal na overvloedige regenval op het Kempens Plateau, overstroomt de hele zone tussen de Heilooop en de Grote Nete. Zo vormt het Griesbroek een natuurlijke buffer tegen overstromingen stroomafwaarts. Toch kan men er mooie wandelingen maken. Om een overzicht te geven van het ganse gebied stippelde het beheerteam een wandelpad uit van ongeveer 4,5 km en een ander van 2.5 km.

FRANS EMMERECHTS
TOM SCHILDERMANS

Referenties

1. Anon., 'Netemoerassen in Olmen', in 't Schreeneel, tijdschrift van de Olmense Vereniging voor Heemkunde en Geschiedenis, 1991, nr.8, 8-18.
2. Rudy Convens, 'Ecologische beschrijving van het Griesbroek', in Pandion, driemaandelijks tijdschrift De Wielewaal, regionale afdeling Midden-Kempen, 1993, jg. 10, nr. 1, 6-7.
3. Jan De Schepper, Fons Van Vlerken en Jaak Wijnants, Het Griesbroek, verslagen van beheerwerken en oproepen tot sponsoring, in Pandion, driemaandelijks tijdschrift De Wielewaal, regionale afdeling Midden-Kempen, 1992-2001.
4. Frans Maes, 'Langs de Grote Nete, 1949, Molse Kamer voor Heemkunde', in 't Gageltje, tijdschrift van de natuur- en milieuvereniging De Gagel, afdeling Mol-Balen, 2013, jg. 30, nr. 2, 5-6.
5. www.natuurpuntbalen-nete/griesbroek

Foto's:

Overstroming Griesbroek © Tom Schildermans
Wandelgroep, Buizerd, Jan De Schepper was 1992 voorzitter van De Wielewaal, cursus Grote Netewoud verkenner, Alpenwatersalamander, Wintertaling, begrazing door Salers(oudste nog bestaande Franse runderrras), beheerders bezoeken begrazingsblok © Frans Emmerechts
Op naam brengen van vissoorten © An Gijs
Zonnebaars, Amerikaanse Dwergmeerval © Frans Emmerechts.

Vogels ringen in het Zammelsbroek

Om de effecten van beheermaatregelen op de biodiversiteit in natuurgebieden op te volgen, worden allerlei studieprojecten opgezet: het meten van het grondwaterpeil, het inventariseren van planten, insecten en spinnen, het monitoren van vlinders, het bemonsteren van poelen, het tellen en het ringen van vogels. De werkgroepen die aan deze projecten meewerken, bestaan veelal uit lokale vrijwilligers.

Vrijwilligers tellen in onze regio bijvoorbeeld al jarenlang verscheidene soorten vogels op verscheidene momenten van het jaar. Dat levert gegevens op over ontwikkelingen in de vogelstand waarmee beheerders soms hun voordeel kunnen doen. Bovendien biedt het aan de wetenschap de mogelijkheid om veranderingen te onderzoeken die de afgelopen decennia hebben plaatsgevonden.

Het ringen van vogels gebeurt door vrijwilligers die erkend zijn als vogelringer door het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen. Het Belgisch Ringwerk is ingeschakeld in het netwerk Euring, de vereniging van Europese ringcentrales. Dat het ringen van vogels nog steeds belangrijk is, wordt aangetoond door het veelvuldig gebruik van de gegevens in wetenschappelijke publicaties en ook bij de voorbereiding van het natuurbeleid in de Europese landen. In Meanderland worden doorheen het jaar allerlei vogels geringd in nestkasten in en buiten de natuurgebieden. Leden van de ringgroep Demervallei organiseren bovendien sinds 1989 in augustus een ringkamp in het Zammelsbroek. Ze stellen dan enkele tientallen mistnetten op, sluiten cd-spelers met vogelgeluiden aan op batterijen en brengen een slaaptent in gereedheid. Gedurende een week ringen ze vooral trekvogels zoals kleine karekiet, bosrietzanger, zwartkop, sprinkhaanzanger, blauwborst en soms wel eens een snor, ijsvogel, draaihals, ... Dit jaar werden, tussen 11 tot 17 augustus, 855 vogels geringd. Niet veel in vergelijking met andere jaren, waarschijnlijk omwille van het slechte weer. Een 40-tal vogels waren 'terugmeldingen': reeds vroeger geringd, o.a. in Nederland en in Groot-Brittannië. Natuurlijkehebbbers

waren ook nu weer welkom om een kijkje te komen nemen. Zo leren steeds nieuwe mensen de natuur kennen en realiseren ze zich dat die bescherming nodig heeft. Ook doet het luisteren naar een verhaal, over vogels die duizenden kilometers verder worden gemeld en die amper 10 gram wegen, hen wel eens wegdromen. Wie een kleine karekiet, een watersnip of een draaihals heel dicht kan benaderen en met de vingertoppen kan aanraken, ervaart iets unieks. Dit geldt trouwens ook voor wie een ontmoeting heeft met ornithologen die in twintig meter hoge bomen klimmen om jonge roofvogels te ringen...

FRANS EMMERECHTS

Leren kijken naar vogels

Cursus Netebronnen

In de eerste les van deze basiscursus krijgen we een algemene inleiding over vogels: de functie van het verenkleed, de verschillende snavelvormen, de werking van hun zintuigen, de levenscyclus, hun biotoopkeuze...

In de tweede theorieles gaan we eerst uitgebreid in op hulpmiddelen zoals verrekijkers, veldgidsen, CD-roms...

Dan beginnen we met het belangrijkste onderdeel: vogels leren herkennen! Dit wordt in de derde theorieles verder uitgediept. We schetsen geen portretten van een waslijst aan vogelsoorten, maar kijken samen naar veldkenmerken bij vogels. Zo krijgen de cursisten oog voor detail en krijgen ze onder andere via videofilms technieken aangereikt. Het gaat in deze cursus om het aanleren van een attitude, een manier van kijken naar vogels. Tot slot komen kort de zang van vogels en het aantrekken van vogels in de eigen tuin aan bod.

JEF SAS

Theorielessen

Donderdag 13, 20 en 27 november door Koen Leysen van Natuurpunt Educatie;
Waar: Ecocentrum De Goren, Postelsesteenweg 71, 2400 Mol;
Wanneer: van 19.30 u tot 22.30 u (pauze inbegrepen).

Praktijklessen

Praktijkles 1

Zandputtenexcursie op zondag 30 november met begeleider Jef Sas; Afspraak: 9 u op parking Sas 4-toren, Nieuwedijk 72, Dessel-Witgoor.
Einde omstreeks 12 u.

Praktijkles 2

Excursie langs en door reservaat De Maat op zondag 7 december o.l.v. Jef Sas; Afspraak: 9 u op parking Taverne Jagershof, Waterstraat 43, Mol (aan Sas 3-De Maat). Einde ca. 12 u.

Inschrijven

Bij Jef Sas, jefsas@skynet.be, 014/31 26 57 of 0499/34 62 60. Gelieve bij uw inschrijving naast uw mailadres ook geboortedatum en geboorteplaats door te geven. Deze gegevens zijn nodig om het leerbewijs aan te maken. Prijs: leden van Natuurpunt betalen 20 euro, niet-leden 40 euro. Na inschrijving worden zij zo lid van Natuurpunt in 2015. Overschrijven op rekening BE18 0011 5777 9165 van Natuurpunt Netebronnen met vermelding 'basiscursus vogels'.

Foto's beide pagina's:

Jonge buizerds pas geringd, Rietzanger, Ringtafel heeft bezoek, mistnetten © Frans Emmerechts

Middelste bonte specht, Appelvink © Marc Mangelschots

Spreeuw © Frans Emmerechts

Evenementen Bezoekerscentrum Grote Netewoud

Vlinder Mee(rhout): een gevleugeld succes!

De eerste editie van Vlinder Mee(rhout) was een voltreffer. Om de nationale vlindertelling van Natuurpunt in de verf te zetten hadden de vrijwilligers van Bezoekerscentrum Grote Netewoud op zondag 3 augustus een uitgebreid vlinderprogramma samengesteld: er werden vlinders geteld, er was een excursie onder begeleiding van vlinderexperten, er werden vlindermaskers gemaakt, puzzels opgelost, rups-vlindertjes geknutseld, geursporen gevolgd, bloemen en vlinders gemaakt uit papier, lavendellimonade gedronken, besentaart en groene gazpacho gegeten, foto's tentoongesteld, films vertoond, spelletjes gedaan, gerelaxed en veel plezier gemaakt. Het feit dat de deelnemers van de Stabbelwandeling ook halt hielden aan het Bezoekerscentrum verhoogde zeker de feeststemming. Met ruim vierhonderd bezoekers blikt dan ook iedereen tevreden terug.

Dag van de natuur 15 en 16 november

Tijdens de jaarlijks terugkerende Dag van de Natuur nodigen we jou, lid van Natuurpunt, uit om eens te proeven van het werken in de natuur. Je zal al snel merken hoe fijn en bevredigend die kleine klussen wel zijn. In diverse natuurgebieden kan je op zaterdag 15 november zelf de handen uit de mouwen steken. Een dag later nodigen we je opnieuw uit, samen met alle sympathisanten en nieuwsgierigen, ditmaal in het Bezoekerscentrum voor een klein feestje. Onder het genot van een scherp geprijsd hapje en drankje vertellen vrijwilligers je graag alles over de werking van Natuurpunt en wat je zelf kan betekenen voor onze natuurgebieden. Niet alleen als beheerder maar ook als baliemedewerker, communicator of helpende hand tijdens evenementen. Die dag voorzien we ook voor kinderen leuke activiteiten. Van harte welkom tussen 9 u en 17 u.

Nieuwe reeks Café Winterwoud van start!

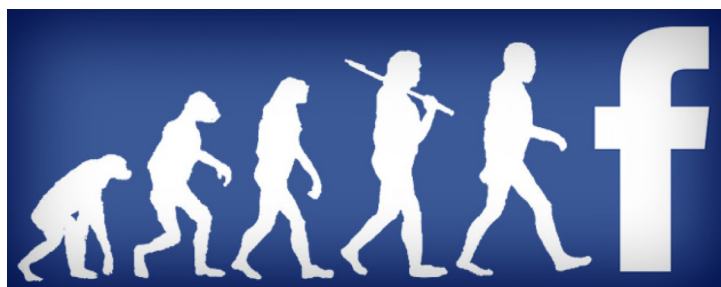
Na de gesmaakte eerste reeks van Café Winterwoud pikken we de draad dit najaar opnieuw op. Het concept blijft ongewijzigd: in een warme, gemoedelijke sfeer nodigen we telkens een spreker uit die een bijzondere relatie heeft met de natuur en daar op een boeiende manier over vertelt. Na de pauze is er telkens tijd voor een open gesprek tussen publiek en spreker. Voor het programma: zie de activiteitenkalender in deze Meander maar noteer alvast 25 oktober, 29 november en 13 december. Graag je komst op voorhand bevestigen via winterwoud@telenet.be, de vorige edities waren telkens snel volzet.

Like ons op facebook

Alle gebeurtenissen in het Grote Netewoud kan je volgen via www.facebook.com/Grotenetewoud. Reeds 400 mensen krijgen op die manier regelmatig inside informatie over evenementen, waarnemingen, vorderingen in de natuurgebieden en zo verder.

Wim Pauels
Bezoekerscentrum Grote Netewoud
Watermolen 8, Meerhout

foto's: Vlinder Mee(rhout) © Zita Snellinx
Dag van de Natuur © Jan Mangelschots

Activiteiten Meanderland

oktober

Zaterdag 4 oktober

Eurobirdwatch op trektelpost Maatheide Lommel

Europese simultaantrektelling van alle overkomende trekvogels vanaf de werfkeet op Maatheide samen met NP-Noord-Limburg. Afspraak: vanaf zonsopgang tot ...? Bij mooi trekweer ben je daar de hele dag welkom als je wat wil bijleren of gewoon wil komen meegenieten van de soms spectaculaire najaarstrek. Voor de resultaten van vorig jaar: zie artikel in dit blad of ga kijken bij www.trektellen.nl, bij België onder telpost Kristallijn-Maatheide. Info: Eddy Vaes 014/72 87 73 of jefsas@skynet.be of 014/31 26 57.

Zaterdag 4 oktober

Zwerfvuilactie in het Griesbroek

Afspraak 9 u op de parking van Centennial city, Vloedbeemdenstraat 44 Balen. Info: Dirk Geenen 0472/47 96 20.

Zondag 5 oktober

Herfstwandeling in Breeven-de Kievit

De natuur bereidt zich voor op de winter. We ervaren de herfst in dit uitzonderlijk bos- en heidegebied. Afspraak: kerk Geel-Ten Aard om 14 u. Einde rond 16.30 u. Info: marc.verachtert@skynet.be of 014/58 39 71.

Zaterdag 11 oktober

Nacht van de Duisternis in Geel-Bel

In Bel heb je weinig lichtvervuiling ... ideale wandelplaats om bij duisternis te genieten van een prachtige sterrenhemel ... en van jagende uilen. Afspraak: kerk Geel-Bel om 20 u. Einde rond 22 u. Info: marc.verachtert@skynet.be of 014/58 39 71.

Zaterdag 11 oktober

Nacht der duisternis en Week van het bos

De Rammelaars, Ham

Natuurpunt Ham presenteert de nacht der duisternis met schemerwandeling en thema nachtdieren (19:00), uitgezette fakkeltocht (vanaf 19:30), lezing Kometen 20:00, soep, drankjes, kampvuur, films en filmpjes. Afspraak: Natuurpunt Ham vanaf 18:00. Alle info: www.natuurpunt-hamm.be, mail: activiteiten@natuurpuntham.be, tel Frans Hoes: 0472 57 75 15

Vrijdag 17 oktober

Digi-avond NP-Netebronnen

Programma: natuurreisfilm Batumi Raptor Count en Kaukasus (Georgië) + fotoreeks(en) van onze natuurreis naar Farm Lator (Hongarije) eind mei 2014. Afspraak: 20 u Eco-centrum De Goren, Postelsesteenweg 71, 2400 Mol. Gratis inkom. Einde om 23 u. Info: alfons.van.vlerken@telenet.be of 014/31 76 33 of 0495/65 61 51.

Zaterdag 18 oktober

Plantenwerkgroep Thalictrum

Evaluatie activiteiten 2014 en planning activiteiten 2015. Afspraak: Bezoekerscentrum De Watermolen, Meerhout. Van 14 u tot 18 u. Info: jeannine.simonis@telenet.be of 014/59 31 65.

Zondag 19 oktober

Eerste watervogeltelling van het winterhalfjaar

Dit evenement gaat door op alle Molse zandputten. Afspraak: 8.30 u op parking dokterspraktijk (carpool) aan brug Mol-Donk. Einde op De Maat ca. 12 u. Info: coördinator jefsas@skynet.be of 014/31 26 57 of 0499/34 62 60. Iedereen welkom.

Zondag 19 oktober

Landduinwandeling in Geel-Bel

De landduinen van Bel zijn beroemd: wie heeft er als kleuter of jongere niet geravot? Wij struinen vandaag de duinen af. Afspraak: kerk Geel-Bel om 14 u. Einde rond 16.30 u. Info: Gaston Dams, 0479/86 17 01 of Juliennehoremans@telenet.be.

Zondag 19 oktober

Boswandeling in het Griesbroek

Afspraak 14 u op de parking van taverne De Waterhoek, Olmensebaan 126, Balen. Laarzen meebrengen! Info: Dirk Geenen 0472/47 96 20.

Zondag 19 oktober

Paddenstoelenexcursie op Den Diel i.s.m. De Gagel

Afspraak: 14 u parking natuurgebied Den Diel (baileybruggen Sas 3 aan kant Mol-Postel). Info: karelvandbroekhoven@hotmail.com of 0478/91 88 45. Einde om 16.30 u.

Donderdag 23 oktober

Levering van natuurproducten

Bestel tijdig! Info: jurgen.verreys@skynet.be of 014/32 37 85 of 0497/70 63 08.

Vrijdag 24 oktober

Ecologische Werkgroep

Overzicht en evaluatie 2014. Programma: fotoreportage met overzicht van het werkjaar 2014, bespreking kalender 2015. Gezellig samenzijn, mogelijkheid tot vragen stellen, geven van opmerkingen en suggesties voor werkjaar 2015. Afspraak: 19 u. stipt in Ecocentrum De Goren, Postelsesteenweg 71, 2400 Mol. Einde om 22 u. Info: Marianne Horemans en Paul Wouters, paul.wouters1@telenet.be of 0496/51 02 79.

Zaterdag 25 oktober

Werkochtend NP Ham

Vrijwilligers steken de handen uit de mouwen in natuurgebieden in Ham. Iedereen welkom! Afspraak: om 9 uur, in principe aan het Natuur.huis De Rammelaars, Ham. Info: beheer@natuurpuntham.be of www.natuurpuntham.be

Zaterdag 25 oktober

Zwerfuielopruimactie in het Zammelsbroek

Info: koenthibau@hotmail.com of 0498/12 47 29.

Zaterdag 25 oktober

Poelenwerkgroep Waterleven

Om 9 u nemen van watermonsters in Bel, Westerlo en Olens Broek. Om 13 u wateranalyse in het labo bedrijvenpark Dikberd Unit 13B, Dikberd 14, Herentals. Info: jeanine.simonis@telenet.be of 014/59 31 65.

Zaterdag 25 oktober

Café Winterwoud: 'Moeder aarde en de Kokakolakid'

Een verteller met muzikanten en een bonte verzameling attributen. Vertel- en muziektheater Kundabuffi maakt met natuurklanken, opzwepende ritmes en werelds drama een wereldreis doorheen de geschiedenis van natuur en cultuur. Deuren open vanaf 19 u, gratis toegang, beperkt aantal plaatsen. Graag een seintje als je komt: winterwoud@telenet.be of 0485/62 86 76 (Zita Snellinx). Bezoekerscentrum, Watermolen 8, Meerhout.

Zondag 26 oktober

Valleiwandeling langs de Grote Nete

De poort naar het Grote Netewoud! Alles start in het bezoekerscentrum aan de watermolen. Afspraak: parking bezoekerscentrum (hoek Lil), Meerhout om 14 u. Einde rond 16.30 u. Info: Jo Dox, 0494/42 35 78 of maverick.che@hotmail.com.

Zondag 2 november

Herfstwandeling natuarpunt Ham

Themawandeling langs kleurrijke dreven en paadjes. Afspraak: Natuur.huis De Rammelaars 14:00. Alle info: www.natuurpuntham.be mail: activiteiten@natuurpuntham.be tel: Frans Hoes: 0472 57 75 15.

Zondag 2 november

Klapeksterexcursie over de Cartierhei

Afspraak: 8.30 u op parking aan abdijpoort Mol-Postel (car-pool). Einde omstreeks 12 u Cartierhei in Eersel (NL). Info: jaak.wijnants1@telenet.be of 014/31 33 74.

november |

Activiteitenkalender

Donderdag 13 november

Cursus Leren kijken naar vogels

Theorieles 1. (lesgever: Koen Leysen van Natuurpunt-Educatie). Algemene inleiding, werking zintuigen, levenscyclus en biotoopkeuze. Afspraak: 19.30 u Ecocentrum De Goren, Postelsesteenweg 71, 2400 Mol. Einde om 22.30 u. Info en inschrijving bij jefsas@skynet.be of 014/31 26 57. Natuurpuntleden: €30 en niet-leden €50 (=lidgeld incl.) op rek.nr. BE18 0011 5777 9165 van NP Netebronnen met vermelding van 'cursus vogels kijken'. Het aantal inschrijvingen is beperkt, dus tijdig reageren a.u.b.!

Zaterdag 15 november

Dag van de Natuur in het Zammelsbroek

We werken in Geel-Zammel dit jaar. Verzamelen aan het klein bruggetje om 9 u. Breng zelf werkkledij en werkschoenen mee. Wij zorgen voor handschoenen, boterhammen, drank... Info: koenthibau@hotmail.com of 0498/12 47 29.

Zaterdag 15 november

Dag van de natuur in de Vennen

Afspraak om 10 u of 13 u, volg de pijlen vanaf de straat Peer Luytendijk in Balen. Werkhandschoenen kunnen handig zijn. Info: Jan Mallants, 014/81 70 09 of Denis Mertens, 014/30 90 65.

Zondag 16 november

Watervogeltelling op alle Molse zandputten

Afspraak: 8.30 u op de parking van dokterspraktijk aan brug Mol-Donk (carpool). Einde op De Maat rond 12 u. Info en coördinatie: jefsas@skynet.be of 014/31 26 57 of 0499/34 62 60.

Maandag 17 november

Poelenwerkgroep Waterleven

Merkwaardige vaststellingen: water – planten – dieren. Afspraak: om 19.30 u, pastorie St.-Jozef Olen, Lichtaartseweg 200. Info: jeannine.simonis@telenet.be of 014/59 31 65.

Donderdag 20 november

Cursus Leren kijken naar vogels

Theorieles 2 (lesgever: Koen Leysen van Natuurpunt-Educatie). Afspraak: 19.30 u Ecocentrum De Goren, Postelsesteenweg 71, 2400 Mol. Einde om 22.30 u. Info en inschrijving bij jefsas@skynet.be of 014/31 26 57 of 0499/34 62 60. Zie ook do 13/11.

Zaterdag 22 november

Natuur.café open en afhaling plantgoed NP Ham

Natuur.café geopend! Tijd voor een babbel en een drankje. ook voor wie geen plantgoed heeft besteld. Afspraak: Natuur.huis De Rammelaars vanaf 10:00. Alle info: www.natuurpuntham.be, mail: activiteiten@natuurpuntham.be, tel Frans Hoes: 0472 57 75 15.

Donderdag 27 november

Cursus Leren kijken naar vogels

Theorieles 3 (lesgever Koen Leysen van Natuurpunt Educatie). Afspraak: 19.30 u. Ecocentrum De Goren, Postelsesteenweg 71, 2400 Mol. Einde om 22.30 u. Info en inschrij-

ving bij jefsas@skynet.be of 014/31 26 57 of 0499/34 62 60. Zie ook do 13/11.

Zaterdag 29 november

Werkochtend NP Ham

Vrijwilligers steken de handen uit de mouwen in natuurpuntgebieden in Ham. Iedereen welkom! Deze keer samen met de kinderen van De Bos In! Afspraak: om 9 uur, gemeenteplein in Ham. Info: beheer@natuurpuntham.be of www.natuurpuntham.be

Zaterdag 29 november

De Bos In!

Alle kinderen zijn welkom op deze najaarseditie van De Bos In bij natuurpunt Ham! We gaan een mooie wal bouwen met takken in het bos! Drankjes en soep zijn voorzien. Afspraak 9:00 op het plein bij het Gemeentehuis in kwaadmechelen.

Zaterdag 29 november

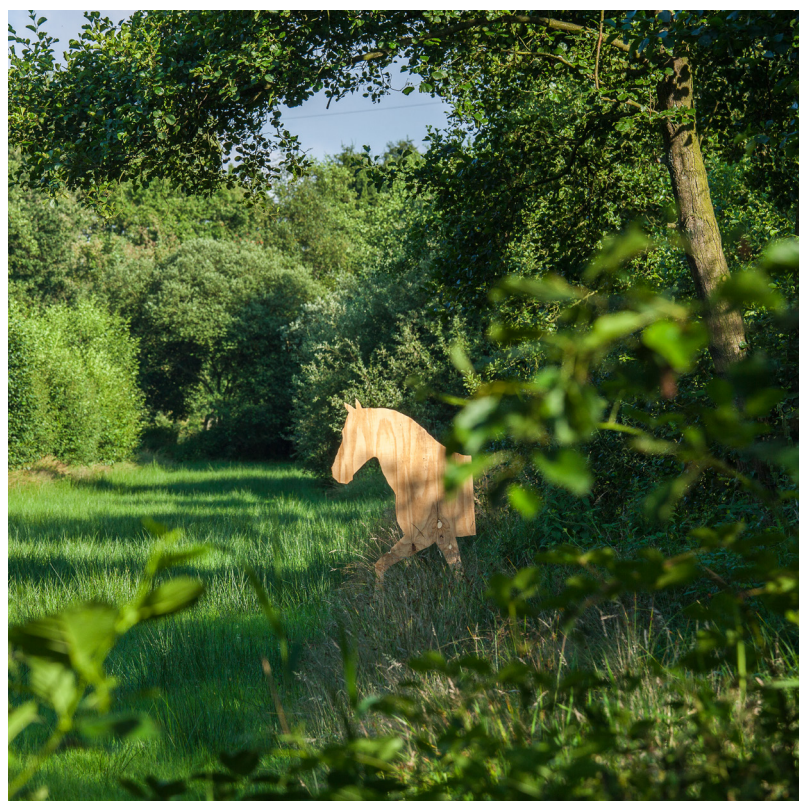
Café Winterwoud: 'Wintersprokkels'

's Winters valt er in de natuur niet veel te beleven. Alles valt stil, de natuur is in rust. Tenminste dat denken de meeste mensen toch. Voor sommige dieren en zwammen is het echter hoogseizoen. Wie zijn die rare snuiters die tegen de rest van de natuur in, precies in dit seizoen actief zijn? Wim Veraghtert van Natuurpunt Educatie legt je uit dat het 's winters helemaal niet zo saai is buiten. Deuren open vanaf 19 u, gratis toegang, beperkt aantal plaatsen. Graag een seintje als je komt: winterwoud@telenet.be of 0485/62 86 76 (Zita Snellinx). Bezoekerscentrum, Watermolen 8, Meerhout.

Zondag 30 november

Cursus Leren kijken naar vogels

Praktijkles 1 (begeleiding: Jef Sas). Afspraak: 9 u Sas 4-toren, Nieuwedijk 72, 2480 Witgoor-Dessel. Einde omstreeks 12 u. Iedereen mag mee op pad, ook niet-cursisten. Info: jefsas@skynet.be of 014/31 27 56 of 0499/34 62 60.

Activiteitenkalender

december

Zaterdag 6 december

Spaghetti-avond NP-Netebronnen

Vanaf 17 u in Parochiezaal Mol-Achterbos. De vleeseters krijgen een speciale spaghetti à la Galloway geserveerd met vlees van hormonen- en dioxinevrije Schotse runderen uit de natuurgebieden van Natuurpunt. Voor de vegetariërs is een apart sausje voorzien. Prijs: €10 per persoon, kinderpportie €5. Meer info en inschrijvingen liefst per mail bij jurgen.verreyt@skynet.be of 014/32 37 85 of 0497/70 63 08. Iedereen welkom!

Zondag 7 december

Cursus Leren kijken naar vogels

Praktijkles 2 (begeleiding : Jef Sas). Afspraak: 9 u parking taverne Jagershof, Waterstraat 43 (aan baileybrug Sas 3). Iedereen mag mee op pad, ook niet-cursisten. Info: jefsas@skynet.be of 014/31 26 57 of 0499/34 62 60.

Zaterdag 13 december

Café Winterwoud: 'Roger Claessens'

Beeldend kunstenaar, fotograaf en videomaker Roger Claessens uit Mol onderzoekt de relatie tussen kunst, natuur en de mens. Zelf is hij een fervent vogelspotter rond de Kempense Meren. Maar hoe gaan kunstenaars om met de natuur als inspiratiebron? Tot waar kan de natuur de kunstenaar meenemen en andersom? Deuren open vanaf 19 u, gratis toegang, beperkt aantal plaatsen. Graag een seintje als je komt: winterwoud@telenet.be of 0485/62 86 76 (Zita Snellinx). Bezoekerscentrum, Watermolen 8, Meerhout.

Zondag 14 december

Rondje watervogels tellen op alle Molse zandputten

Afspraak: 8.30 u op parking dokterspraktijk aan brug Mol-Donk (carpool). Einde op De Maat om 12 u. Info en coördinatie: jefsas@skynet.be of 014/31 26 57 of 0499/34 62 60. Iedereen mag mee!

Zaterdag 20 december

Winterzonnewendewandeling in het Griesbroek

Afspraak 19 u op de parking van taverne De Waterhoek, Olmensebaan 126, Balen. In de langste nacht van het jaar vieren we in het Griesbroek de terugkomst van het licht. Reeds duizenden jaren wordt de winterzonnewende in vele culturen op het noordelijk halfrond als feest gevierd. De verhalenvertellers van het Griesbroek wijzen ons de weg langs de zomereik die het licht opeist van de Hulskoning. De midwinterrituelen van de sjamanen worden voor even terug werkelijkheid. De lichten van Lucia zullen krachtig branden om je de weg te wijzen. Graag nodigen we je uit op onze midwinterse verhalenwandeling waar legenden terug tot leven komen. Info: Tom Schildermans, 014/32 28 53.

Zondag 4 januari 2015

Traditionele nieuwjaarswandeling Riebos

Tijdens deze wandeling naar reservaat de Riebos (Lommel) gaan we op zoek naar ganzen, roofvogels en andere overwinteraars. Afspraak: 8.30 u op parking Blauwe kei (aan Sas 1) Lommel. Einde omstreeks 12 u. Laarzen mee! Info: jefsas@skynet.be of 014/31 26 57 of 0499/34 62 60.

Zondag 18 januari 2015

Nieuwjaarswandeling NP Ham

Afspraak 14:00, Locatie in de volgende Meander. Info: www.natuurpuntham.be, mail: activiteiten@natuurpuntham.be, tel Frans Hoes: 0472 57 75 15.

Alle foto's: Objecten uit Dichter. Bij. Natuur. / Ham © Jan Albrecht

Het Jagershof

Waterstraat 43, 2400 Mol

OPEN:

Vanaf 10 uur, woensdag gesloten

Van 15 oktober tot Pasen:
dinsdag en woensdag gesloten.

De plek waar u rustig kunt genieten van allerlei lekkernijen en dranken in een gemoedelijke en gezellige sfeer.

Voor inlichtingen en reservaties:

tel. 014/43 60 73

www.tavernehetjagershof.be

Fototentoonstelling Kristallijn 2015

De Natuurpuntfotografen van de regio Meanderland krijgen in 2015 weer de gelegenheid om in het Kristallijn natuurfoto's tentoon te stellen.

De tentoonstelling zal volgend jaar doorgaan in het najaar. We beginnen op tijd met de eerste voorbereidingen, vooral omdat we weer gaan werken met een thema en de fotografen de kans willen geven om eventueel naar dit thema toe te werken. Het gekozen thema is: 'Actiefoto's in onze natuur' (regio Kempen).

Kandidaat-fotografen, die bij de vorige edities nog niet deelnamen, kunnen hun naam doorgeven via één van de onderstaande mailadressen, uiterlijk op 1 november 2014.

Later worden de fotografen gecontacteerd voor de afspraken i.v.m. data en condities.

FRED EN JEF

fred.nevelsteen@telenet.be

jef.eykmans@telenet.be

IJsvogels, Schuilhut © Jef Eykmans.

Zaterdag 6 december Spaghetti-avond NP-Netebronnen

Vanaf 17 u is iedereen welkom in de parochiezaal van Mol-Achterbos. De uleeseters krijgen een speciale spaghetti à la Galloway geserveerd met ulees van hormonen- en dioxinevrije Schotse runderen uit de natuurgebieden van Natuurpunt. Voor de vegetariërs is een apart sausje voorzien. Prijs: €10 per persoon, kinderpottie €5. Meer info en inschrijvingen liefst per mail bij jurgen.verreyt@skynet.be of 014/32 37 85 of 0497/70 63 08.

In memoriam

Paul Fettweis

7 mei 1930 - 21 mei 2014

De 'ouderen' onder ons zullen zich Paul blijven herinneren als een enthousiaste gids die ons bijna jaarlijks mee op (dag)wandeltocht nam naar prachtige gebieden in zijn 'heimat': de Oostkantons en de Hoge Venen. Wij wensen zijn echtgenote Marianne en de hele familie dan ook veel sterkte bij dit heengaan.

Namens Natuurpunt Netebronnen
en alle andere natuurvrienden.

DICHTER. BIJ. NATUUR.

www.natuurpuntham.be

6 juli - begin oktober
De Rammelaars

Aan dit projekt werkten mee: Jan Albrecht, Dennis Daniels, Ronny Delv
jolein de Jong, Willy Kimpen, Ilse Lambrechts, Peter Van Mol, Johan Rot
Zevensprong Oostham.. Foto's: Jan Albrecht.

Gup

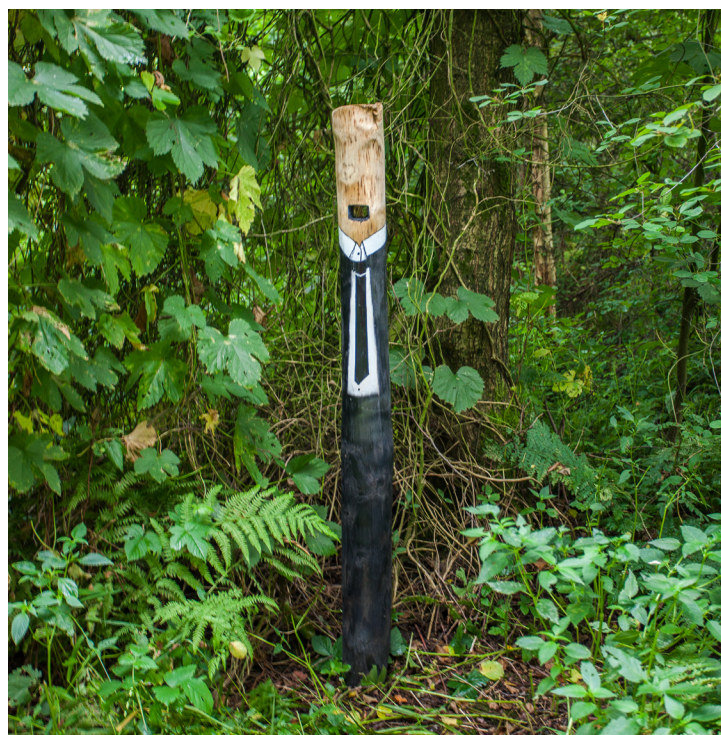
Alle guppies die ik had
zwermmen nu
in onze kat -
nou ja waarschijnlijk zijn ze dood.
Hij viste zo,
zo,
met zijn poot.
Er is er één maar die hij miste.
O - omdat hij zich vergiste?
Katje dom en van de tel?
Of zwom die ene veel te snel?
Maakt niet uit,
kan me niet schelen:
liever dan dat hele kluppie
heb ik deze in z'n uppie.
Superguppie in mijn kom.
Er nog zijn - daar gaat het om.

Edward van de Vendel

Op zondag 6 juli werd in De Rammelaars met live-performances en muziek de aftrap gegeven van een nieuw initiatief: “DICHTER. BIJ. NATUUR.”, een poëziewandeling door de natuur. Gedurende de zomermaanden konden bezoekers deze tocht door het unieke landschap van De Rammelaars maken langs diverse installaties die speelden met woord en beeld. Ook in het Natuur.huis en werkschuur werden werken tentoongesteld. De opening was goed bezocht en de hele zomer lang bleven wandelaars en geocachers komen kijken. De tentoonstelling wordt half oktober definitief afgebroken.

wiche, Evie Favoreel, Tjen Heyligen, Frans Hoes, Eefje Houtmeyers, Martiers, Bert Teunkens, Jan Verbakel, Jony Verstappe, Kinderen 6de leerjaar

VOC-Neteland zoekt steun

Pioniersjaren

In 2001 werd in Herenthout door een handvol enthousiastelingen, een vogelopvangcentrum opgericht. Dat gebeurde in de garage en de privétuin van Mieke De Wit, Boeyendaal 74. In de pioniersjaren kwam er jaarlijks een 100-tal vogels en zoogdieren binnen. Gekwetst, verzwakt, uitgehongerd, moederloos... Redenen te over voor een opname in het opvangcentrum, waar ze in goede handen waren van de schare vrijwilligers die hun vrije tijd opofferden voor die dieren. Het opvangcentrum was van in den beginne een succes. Stapsgewijs werd begonnen aan de bouw van een bescheiden opvangruimte en enkele buitenkooien. In 2004 werd het opvangcentrum een erkende vzw, en eveneens dat jaar werd een vliegekooi gebouwd van 20m² voor de revalidatie van roofvogels. In deze kooi konden gekwetste en verzwakte roofvogels terug leren vliegen.

Kantine als opvangcentrum?

Hoe meer bekendheid het opvangcentrum verwierf, hoe meer mensen de weg zochten en vonden naar Herenthout. Het werkingsdomein bestreek aanvankelijk het grondgebied van de provincies Antwerpen en Brabant. In 2005 werd ook in Brasschaat een VOC opgericht, en later ontstond in Brabant een 'Wild Life-taxidienst' die de slachtoffers in die provincie ging ophalen en binnenbrengen. Het jaarlijks aantal binnengebrachte dieren groeide tot boven de 2000. Een onhoudbare situatie voor de kleine locatie in de garage en de tuin van Mieke. Na 10 jaar werking barstte het opvangcentrum uit zijn voegen. Er werd dan ook uitgekeken naar een locatie om een nieuw opvangcentrum uit te bouwen en in te richten. Dat ging niet zonder slag of stoot en naarmate de tijd verstreek werd de zoektocht een lijdensweg. Tot er een doorbraak kwam onder de vorm van een voetbalveld met kantine. Na intens overleg met de bevoegde besturen bleek dat de bouw van een opvangcentrum voor gekwetste of verzwakte, in het wilde levende vogels en dieren, op deze locatie wettelijk toegelaten was. En dan begon de zoektocht

Stel, je vindt in je tuin een klein eekhoortje, gevallen uit het nest ergens hoog in de bomen. Of je ziet op de weg een klein egeltje dat hulpeloos ronddoolt. Of er is een groene specht tegen je keukenraam gevlogen; hij ligt te schuddebollen op je terras. Dan sta je daar met de vraag: wat nu? Je kan deze gekwetste dieren de rug toekeren (dat doe je natuurlijk niet als natuur- en dierenliefhebber), maar je kan ze ook helpen. En dan biedt je vogel- en dierenopvangcentrum, je VOC, de oplossing. Het noodnummer 014/51 40 41 is gekend, zowel bij burgers als bij de politie van verschillende gemeenten.

naar centjes. Op 101 manieren werd gezocht naar voldoende middelen om het voetbalveld met kantine aan te kopen. Dankzij de financiële steun van honderden mensen kon de aankoop geschieden op 31 januari 2013. Het voetbalveld met kantine beslaat een oppervlakte van 10.152 m² en sluit aan bij het reservaat in de Maasloopvallei van Natuurpunt Nete en Aa. Op 1 juli 2013 verliep de huurpacht en kon worden begonnen met de eerste werken.

VOC-Neteland zet de eindsprint in

Bijna anderhalf jaar hebben we gebroed op een plan, dat het voormalige voetbalveld moest omvormen tot een nieuw en modern vogelopvangcentrum.

De eerste fase werd de omvorming van de voetbalkantine naar een ontvangst-/verzorgingsruimte en van de vroegere kleedkamers naar binnenkooien. Tevens zou er een voorlopige plaatsing komen van buitenvliegkooien. Voor fase twee en drie, de afbraak van de kleedkamers en het bouwen van de binnenkooien en voor de aanleg van een vijver en van vliegkooien, afsluitingen e.a., hebben we een ruwe inschatting maar door geldgebrek nog geen timing.

Het was de bedoeling dat we na de afwerking van de eerste fase onze activiteiten zo snel mogelijk zouden verhuizen naar de Langstraat. Het plan om voor de drukte, ergens in mei 2014 te verhuizen, werd niet gehaald, het werd augustus. Het financieel plan voor de realisatie van de eerste fase omvat nog een aantal grote gaten maar we kunnen niet langer wachten, omwille van plaatsgebrek op de huidige locatie. In augustus 2013 zijn we met een bang hart, maar met veel goede moed begonnen. Een wisselend bouwteam van 10 tot 20 vrijwilligers ging de uitdaging aan. Het uitblijven van de bouwvergunning zorgde voor wat getalm maar eindelijk was het zover: ook de buitenramen konden gestoken worden en de nieuwe buitendeuren gaven al een zeker cachet. Met gekruiste armen en een lichte bewondering stonden we er tevreden naar te kijken. Het bezetten van de binnenmuren was een zware dobber, zowel financieel als naar tijdinvulling. Enkele professionals hielpen ons gelukkig goed op weg. Verlofperiodes en de lokroep van de ontluikende natuur deden het aantal vrijwilligers dalen. Het werd duidelijk dat een verhuis vóór 1 juni niet zou gehaald worden. Maar een harde kern onder de stuwende kracht van Wilfried ging onverminderd door. We konden een keuken op de kop tikken die wonderwel paste in onze nieuwe constellatie. Ook de wc's en de lavabo's, die we enkele maanden voordien bij de afbraak van een fabrieksgebouw van de schroothoop hadden gered, pasten als gegoten in ons ruim sanitair blok.

Elektriciteit, waterleiding en ventilatie was een kolfje naar de hand van duivel doet al André. Met het plaatsen van de muurtegeltjes en de plafonds was het sanitair blok als eerste klaar; even later gevolgd door de keuken en het bureau. Enfin klaar is wat veel gezegd; de afkasting van de ramen en het plaatsen van de binnendeuren maakten het pas helemaal af. Waw! Bedenk daar nog een likje verf bij en iedereen zag dat het knap ging worden. Een gulle sponsor groef de vijver en legde de biologische zuiveringsinstallatie aan.

Maar we zijn er nog niet

Wie de toestand van de huidige binnenkooien bekijkt weet dat opknappen niet meer aan de orde is. Afbreken en nieuwe bouwen is de enige manier om ze duurzaam en functioneel in te richten. Ook de bouw van de buitenkooien en de buiteninrichting wachten nog op uitvoering. Na de afwerking van het hoofdgebouw (fase één) willen we volgend jaar starten met fase twee en drie om tegen eind 2015 onze volledige site afgewerkt te hebben. Daarom zetten we een actie op: een fooi voor een vliegkooi. Bedoeling is om met de actie € 60.000 in te zamelen. De afbraak van de voormalige kleedkamers en de bouw van de binnenkooien zou €45.000 kosten. €10.000 moet geïnvesteerd worden voor de bouw van de grote en kleine buitenkooien. Nog eens €5.000 is nodig voor de dubbele afsluiting rond het terrein. Opnieuw een ambitieus plan waar we jullie hulp voor inroepen!

Alle giften vanaf €40 op rekening BE66 9794 3630 0143 van het VOC zijn fiscaal aftrekbaar! Durf te dromen: geef ons een fooi voor een vliegkooi, met de mededeling: bouwproject. Je ontvangt in februari van het jaar volgend op de gift(en) een fiscaal attest.

Wie lid wil worden van VOC-Neteland stort €10 op dezelfde rekening met de mededeling: lidgeld.

JEANNINE SIMONIS

Foto's:

Boomvalk in oude buitenkooi - kerkuil kijkt uit naar verhuis © Frans Emmerechts

Het nieuwe VOC aan de Langstraat in opbouw © Eddy Vercammen

Bosmuis wordt gevoederd - Vrijwilligers aan het werk in de kleine ruimte in Boeyendaal © Frans Emmerechts

Educatieve- en werkruimten aan de Langstraat in opbouw © Eddy Vercammen

Op verkenning in Georgië

(september 2013). Na een grondige voorbereiding op pad voor Batumi Raptor Count en Kaukasus. Regisseur (of moet het regisseuse zijn), cameravrouw, montage ..., Brénine zorgt voor alles zodat wij kunnen meetellen en meestappen vanuit onze zetel!

Foto's: toortsparelmoevlinder © Marc Mangelschots; reizigers terwijl Marc Mangelschots de oostelijke smaragdhagedis fotografeert, zicht aan een spoorweg © Jef Eykmans; Georgië © Karin Van Gool.

Natuurreis in N-O Hongarije

(mei 2014). Film en fotografie hand in hand! De deelnemers aan deze reis zorgen voor twee visies over hun belevenissen in Farm Lator (the Hungarian Wildlife Centre) op de grens van het Nationaal Park Bükk. Keizerarend, roodpootvalk, middelste bonte specht, scharrelaar, bijzondere vlinders en insecten. Prachtige flora.

Vrijdag 17 oktober 2014

om 20 u. in Ecocentrum de Goren, Postelsesteenweg 71 Mol-Rauw. Meer info: Fons Van Vlerken, 014/31.76.33 of alfons.van.vlerken@telenet.be en Jan De Schepper, 014/81.12.53 of jandeschepper1@skynet.be

Zaterdag 11 oktober

NACHT DER DUISTERNIS

- Natuur.café open 18:00
- Schemerwandeling met thema nachtdieren 19:00
- fakkeltochten vanaf 19:30
- lezing Kometen 20:00
- sterren kijken met telescopen.
- soep, drankjes, kampvuur, films en filmpjes.
- fakkels ter plekke te koop.

www.natuurpuntham.be

Trektellen Maatheide onvergetelijk in 2013

Het trektelseizoen van 2013 begon met een opvallende vinkentrek. Het voorjaar werd afgesloten met 252.385 vinken op de teller. Ongeveer een derde van wat er in een gemiddeld najaar in Falsterbø doorkomt! Dit is voor een deel verklaarbaar door de uitzonderlijke weersituatie, maar er is er veel meer aan de hand. Hoge aantallen vinken en andere zangvogels zijn bij Maatheide geen uitzondering.

Vinken

Na een intensieve ochtend vinken tellen verbazen de tellers op Maatheide zich telkens weer over de (veel) lagere aantallen op de meeste andere posten, zelfs op die, die met Maatheide in lijn liggen. Een oorzaak was ons al bekend: bij onze telpost ontstaat bij lage trek stuwing, tussen een langgerekte keten van enorme zandwinningmeren, en de ruim uitgestrekte bebouwde kom van Lommel. Dat is ook een van de redenen waarom we ons juist daar gevestigd hebben. De trekbanen die door deze fuikwerking worden gevormd zijn in het veld goed zichtbaar. We zien de bosgebonden zangvogels vanuit het westen over Waaltjesbos aankomen en bij Lommel in overwegend noordoostelijke richtingen bijkoersen, waarmee ze open vlakke, water en versteend gebied mijden (in het najaar visa versa). Maar gezien de aantallen moet er daarnaast sprake zijn van een bovengemiddelde aanvoer van vogels. Lex Peeters is dit gaan onderzoeken en kwam tot volgende hypothesen:

- Dat de vinkentrek (met herkomst Scandinavië via Denemarken en Schleswig Holstein) voornamelijk over het oosten van Nederland plaats vindt is algemeen bekend. Waarschijnlijk omdat ze daar, bij tegenwind veruit de bosrijkste route treffen;
- Vinken die overwinterd hebben in Normandië en in Engeland en in het voorjaar via Normandië en Cape Gris Nez terugkeren, zullen in eerste instantie een meer oostelijke trekrichting aan moeten houden, willen ze zee en uitgestrekte open en versteende ruimtes mijden en/of op de route over het oosten van Nederland uitkomen;

- Precies in NO-ZW-lijn met Denemarken en Maatheide ligt bovendien het gematigde Bretagne, wat dus eveneens één van de herkomstgebieden van onze voorjaarsvinken kan zijn; In België treffen deze vogels op hun route de stedenketen Leuven, Brussel, Mechelen en Antwerpen, waardoor ze zich ongetwijfeld (zoals we bij Lommel zien) laten leiden. Resultaten op de spaarzame telposten die daar (of in lijn van die doorgangen) zijn gevestigd, laten ook regelmatig hoge aantallen vinken zien: zie o.a. Anderstad, plateau van Moorsel, Averbode;
- Het is aannemelijk dat een belangrijk deel van de zo ontstane trekbanen op het langgerekte verstedelijkte gebied Geel-Mol stuit, met meteen daarachter een keten van acht enorme zandwinningmeren. Als de laag trekkende vinken al niet een overwegend oostelijke richting aanhiel, dan worden ze daar door deze situatie wel over een afstand van circa 18 km toe verleid/gedwongen. Onder meer onderzoek van de Landelijke Werkgroep Vogeltrek-tellen (LWVT) toonde aan dat vogels zich bij lage trek sterk door landschapselementen laten leiden. Bosvogels als vinken en lijsters mijden water en verstedelijkte gebieden en volgen groene zones;
- De zo ontstane stromen komen voor of boven Waaltjesbos (de groene zone ten zuiden van Maatheide) samen. Daar zien we ze ook massaal uit westelijke richting naderen. Al van ver zien de vogels de uitgestrekte versmelting van Lommel, Neerpelt en Overpelt opdoemen, met links daarvan een groene zone in noordoostelijke richting. Als ze al niet de natuurlijk neiging zouden hebben om hun koers hier in meer noordelijke richting te verleggen, dan wordt dat zo wel kunstmatig veroorzaakt;
- Na de passage van de bottleneck bij Maatheide krijgen de vinken weer meer groene ruimte in het vizier en zullen ze op weg naar Schleswig Holstein vooral nog worden geleid door de agglomeraties Eindhoven en Helmond en in het noorden van Duitsland, Bremen en Hamburg.

Voorjaar

Begin maart kwam de trek al snel op gang met de wind vooral uit het oosten wat ons vele groepen ooievaars

(164ex.) en een record aan kraanvogels (1783ex.) liet zien. Op 5 maart passeerden er 1275 kraanvogels! Van de steltlopers werden er 24 soorten gezien waaronder de voor het binnenland zeldzame strandplevier. Goudplevieren zorgden op 9 april voor spektakel, liefst 1275ex. passeerden die dag de telpost. Een veel besproken vogel was de steppekiekendief die zich op 25 april liet bewonderen en fotograferen. Een weeral prachtig voorjaar waarin 649 uren geteld werd met een record van 358.523 vogels.

Najaar

Op 26 augustus kenden we een nooit geziene trek van wespindieven, maar liefst 335ex. trokken over onze hoofden. Samen met 121 ooievaars, 5 visarenden, 8 bruine kiekendieven, roodpootvalk en toendraslechtsvalk was dit de eerste topdag van het najaar. Morinelplevieren werden, na enkele jaren alleen maar trekkend te zijn gezien, weer op Maatheid zelf waargenomen. Twee grauwe klauwieren werden opgemerkt. Voor wanneer het eerste broedgeval in de regio? Zeearend, slangenarend, roodpootvalken, kleine jager, grote zee-eenden en baardmannetjes zijn enkele van de vele doortrekkers die de adrenaline deden stijgen.

Een van de topdagen was 19 oktober met o.a. 13 grote zil-verreigers, 106 sperwers, 137 buizerds, 7 smellekens, 202 boomleeuweriken, 480.094 vinken en 134 kruisbekken. Op 8 november trokken 12.760 kramsvogels over, soms in grote groepen (grootste groep 640ex.).

Dat het een geweldig jaar was bewijzen de 21 nieuwe dagrecords die gevestigd werden van volgende vogels: geoorde fuut, kolgans, pijlstaart, wespindief, kraanvogel, goudplevier, kievit, tureluur, kokmeeuw, Turkse tortel, boomleeuwerik, huiszwaluw, boompieper, grote lijster, gekraagde roodstaart, kramsvogel, roek, vink, sijs, kleine barmsijs, kruisbek en goudvink. Twee nieuwe soorten kwamen onze lijst vervolgen namelijk steppekiekendief en strandplevier.

Er werd gedurende 232 dagen geteld met een gemiddelde aanwezigheid van bijna 7 uur per dag en een record aantal vogels van 794.976 over Maatheid in 2013!

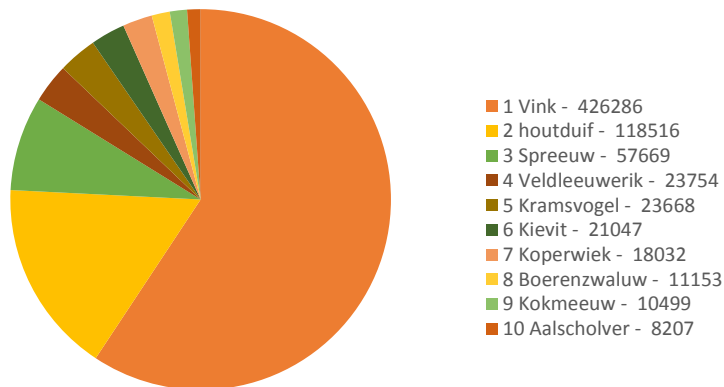
Voor een meer gedetailleerd overzicht zie volgende link:
<http://www.trektellen.nl/totalen.asp?telpost=253&jaar=2013&site=0&land=2&taal=1>

Vanaf half augustus tot half november is trektelpost Kristallijn-Maatheid elke dag vanaf zonsopgang bezet door ervaren tellers. Op mooie dagen wordt de hele dag doorgeteld. Iedere geïnteresseerde vogelaar is dan welkom bij de telkeet voor de zandput. Meer info bij Toon Jansen 0477/42.95.92 of bij Eddy Vaes 014/72.87.73.

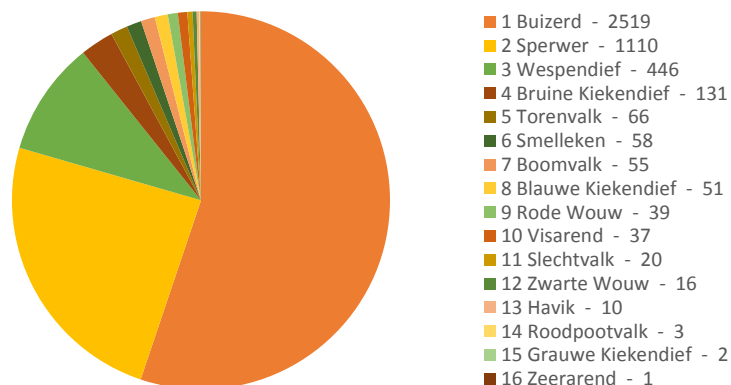
TOON JANSEN

Top 10 Kristallijn/Maatheid 2013

Prooivogels Kristallijn/Maatheid 2013

Foto's: Telkeet, kraanvogels, tellers, pijlstaarten © Pieter Cox

Tuinmachines
Frans Dierckx
Sluis 170 - 2400 Mol

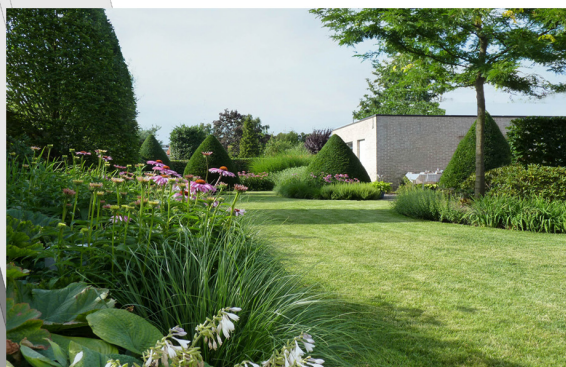
STEHRK WERK

www.fransdierckx.be - frans.dierckx@telenet.be - tel: 014/31.01.70

Jan Kok tuinarchitectuur

tuin - en landschapsinrichting | advies | beplanting | realisatie

mail: info@jankok.be tel. 0474.888.166

OUTDOOR TRAVEL

de zwerver mol

o.a. Jack Wolfskin, Vaude, The North Face, FjallRäven,
Marmot, Mammut, Schöffel, ...

5% rechtstreekse korting op vertoon van
lidkaart Natuurpunt

Turnhoutsebaan 19 - 2400 Mol - T 014/32 04 28 - F 014/32 36 58
info@dezwertermol.be - www.dezwertermol.be

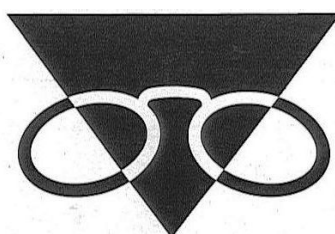
ma 13u - 18u / di-vrij 09u30 - 18u / za 09u30 - 17u

EEN NIEUWE KIJK OP OPTIEK VANDERLINDEN

*Een hoge vakkennis en jarenlange ervaring gecombineerd met moderne
apparatuur en een vernieuwde winkel garandeert de beste service.*

Optiek Vanderlinden, sinds 1953 uw vertrouwen waard!

**OP LOEPEN EN VERREKIJKERS Nikon, Steiner, Minox,
Huygens: 10% korting voor leden van Natuurpunt!**

Vanderlinden

▪ OPTIEK ▪

MA - VR 9.00 - 12.15 13.30 - 18.30
ZA 9.00 - 12.00 14.00 - 17.00

DONDERDAG GESLOTEN

DIESTSEWEG 6 ■ 2440 GEEL ■ 014 58 84 52

Meander 4 | oktober - december 2014 | 27

DAG VAN DE NATUUR

Zaterdag 15 november

Zammelsbroek

We werken in Geel-Zammel dit jaar. Verzamelen aan het klein bruggetje om 9 u. Breng zelf werkkledij en werkschoenen mee. Wij zorgen voor handschoenen, boterhammen, drank...
Info: koenthibau@hotmail.com of 0498/12 47 29.

De Vennen

Afspraak om 10 u of 13 u, volg de pijlen vanaf de straat Peer Luytendijk in Balen. Werkhandschoenen kunnen handig zijn.
Info: Jan Mallants, 014/81 70 09 of Denis Mertens, 014/30 90 65.

Malesbroek

Maaien en afvoeren in de Meren en of De Kwacht. Samenkomst om 9 u of 13 u aan de Luihoeve parking naast de weg Bredestraat!! Einde werken voorzien rond 16.30 u. Laarzen of stevig waterdicht schoeisel is een aanrader, ook handschoenen kunnen het werk verlichten! Versnaperingen en versterkers onder verschillende vormen zijn ook aanwezig.
Info: luc.van.den.bergh@telenet.be .